

CZU: 343.346

CONCEPTUL DE VĂTĂMARE A SĂNĂTĂȚII SĂVÂRȘITĂ DIN IMPRUDENȚĂ CA REZULTAT AL ÎNCĂLCĂRII REGULILOR DE SIGURANȚĂ A TRAFICULUI RUTIER

Ion SLISARENCO,

master în drept, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM

În prezentul articol științific, autorul punctează asupra determinării naturii juridice și legiferării distincte a faptei de vătămare a sănătății săvârșită din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier de înseși faptele de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier menționând că anume acest deziderat va clarifica și va statua reguli precise și univoce la aplicarea răspunderii pentru aceste fapte.

Cuvinte-cheie: sănătate, vătămare a sănătății, regulă de siguranță, siguranță a traficului, incriminare.

THE CONCEPT OF IMPROVED HEALTH INCREASE AS A RESULT OF BREACH OF ROAD TRAFFIC SAFETY RULES

Ion SLISARENCO,

master in law, PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA
of the Republic of Moldova

In this scientific article, the author draws attention to the determination of the legal nature and distinct lawfulness of the health damages as a result of violation of road safety rules by the act of violation of road safety rules, noting that this goal will clarify and will set precise and univocal rules on the application of the responsibility for these facts.

Keywords: health, health damage, safety rule, traffic safety, incrimination.

Introducere. Pornind de la adevărul potrivit căruia dreptul persoanei la viață și sănătate este, alături de alte drepturi și libertăți, consacrat în Constituția Republicii Moldova ca prerogativă sacră și inviolabilă a persoanei, și că aceste drepturi reprezintă pilonii fundamentali pe care se edifică o societate și își consolidează poziția individul ca atare, toate aceste valori necesită o protecție juridică deplină împotriva oricăror fapte antisociale comise atât cu intenție, cât și din imprudență, care pun în pericol, vatămă sau distrug în totalitate aceste valori indispensabile. Omul este valoarea socială cea mai de preț în societatea noastră, iar protecția juridică eficientă a acesteia nu poate fi asigurată decât prin sancționarea fără menajamente a tuturor celor care o periclitează.

Răspunderea contravențională și penală prevăzută în momentul de față în legislația în vigoare pentru faptele de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier este condiționată material, pentru unele din contra-

venții și anumite infracțiuni, de necesitatea survenirii urmărilor prejudiciabile sub forma vătămării corporale ușoare cauzate victimei în cazul contravenției prevăzute la art.242 alin.(2) C.contr. al RM, ori sub forma vătămării medii, vătămării grave a sănătății sau lipsirii de viață a persoanei din imprudență la infracțiunile prevăzute de art.art.264, 2641 alin.(2), 265, 269 C.pen. al RM.

De altfel, rolul contravențiilor și al infracțiunilor contra siguranței traficului rutier ca fiind ansamblul faptelor penale prin a căror incriminare și sancționare se ocrotește acea valoare socială reprezentată de siguranța traficului rutier, precum și scopul urmărit de către legiuitor, este de a reglementa și sancționa contravențional/penal aceste fapte prejudiciabile prin norme de incriminare, pe de o parte, iar pe de altă parte, de a preveni într-o măsură mai consistentă atât săvârșirea acestui gen de contravenții/infracțiuni, cât și a altora cu consecințe mult mai grave, cum ar fi contravențiile contra sănătății persoanei

și infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei. În literatura de specialitate se afirmă, pe bună dreptate, că aceste infracțiuni au fost și necesită a fi incriminate și sancționate ca o specie aparte a infracțiunilor de pericol denumite infracțiuni de „obstacol” [10, p. 1]. Incriminarea și sancționarea aspră a faptelor de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier are menirea de a constitui acel „obstacol” care va împiedica săvârșirea altor infracțiuni mai grave ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier de către toți subiecții cărora regulile de siguranță a traficului rutier le sunt opozabile.

Acest deziderat presupune luarea tuturor măsurilor necesare în vederea neadmiterii săvârșirii faptelor de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier ca rezultat al cărora pot fi săvârșite fapte prejudiciabile cu consecințe foarte grave ca vătămarea sănătății fie provocarea decesului persoanei din imprudență. Dacă scopul urmărit este de a evita cauzarea vătămarilor sănătății și provocarea decesului persoanelor din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, atunci atingerea acestui deziderat va fi posibilă doar dacă faptele de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier vor fi incriminate ca contravenții/infracțiuni de pericol și nu de rezultat. Datorită pericolului social al acestor fapte, precum și a gravității consecințelor prejudiciabile pe care acestea le pot provoca, am putea susține fără nici un dubiu că regulile de siguranță a traficului rutier sunt scrise cu sânge.

Supportul metodologic și teoretico-științific al cercetării de față îl constituie un complex de metode general-științifice, bazate pe cunoștințe juridico-penale, care au asigurat unitatea analizei gnoseologice a subiectului supus investigării în întreaga complexitate a sa. Dintre procedeele logice și metodele aplicate am evidențiat analiza și sinteza, abstractizarea și generalizarea, inducția și deducția, metoda sistemică, comparativă, s-a apelat la un șir de principii filosofice generale, ca: obiectivitatea, legătura dintre teorie și practică.

Rezultate obținute și discuții. Dacă e să ne referim în parte la fiecare dintre infracțiunile prevăzute la art.264, 2641 alin.(2), 265, 269 C.pen. al RM, cu excepția infracțiunii prevăzute la art.264 C.pen al RM, celelalte reprezintă infracțiuni a căror dispoziții fac trimitere la art.264 C.pen. al RM, și anume la consecințele prejudiciabile ale infracțiunilor prevăzute la acest articol, ca urmări infracționale și a acestor infracțiuni ori cauzate ca rezultat al acestora.

Este de remarcat faptul că vătămarea medie și gravă a sănătății în cazul alin.(1) și alin.(3) lit.a) art.264 C.pen. al RM, și decesul persoanei în cazul alin.(3) lit.b) art.264 C.pen. al RM sunt privite ca urmări prejudiciabile cu caracter de rezultat cauzate din imprudență de fapta infracțională de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier de către conducătorul de vehicul, și nu ca fapte prejudiciabile. Precizarea în cauză este imperativă datorită faptului că din punct de vedere semantic, „vătămare” constituie și modalitate faptică de lezare sau prejudiciere a sănătății, dar poate totodată să fie privită ca un rezultat obținut în urma leziunii.

De facto, vătămarea medie și gravă a sănătății cauzată din imprudență, precum și lipsirea de viață din imprudență constituie infracțiuni distincte care atentează la totalitatea valorilor și relațiilor sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de protejarea vieții și sănătății persoanei, găsindu-și incriminarea distinctă în art. 149 și 157 C.pen. al RM, în Capitolul II al Părții speciale a C.pen. al RM „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei”, și anume infracțiunea de lipsire de viață din imprudență și cea de vătămare gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență. Obiectul juridic special al acestor infracțiuni, constituit din totalitatea valorilor și relațiilor sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de protejarea vieții și sănătății persoanei au dictat ca fiind imperativă identificarea locului acestor infracțiuni în Capitolul II al Părții speciale a C.pen. al RM, luându-se drept

criteriu de bază de sistematizare a acestora obiectul juridic generic comun pe care acesta îl au împreună cu alte infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „a vătăma” sau „acțiunea de vătămare” înseamnă a aduce daune sănătății, integrității corporale (producând boli, răniri, pagube, neajunsuri, prejudicii...[4]. Același dicționar definește substantivul „vătămare” ca fiind rezultatul acțiunii de vătămare, de lezare, sau de cauzare de daune...[4].

Atât în prevederile art.art.151, 152, 155, 156, 157, 264 C.pen. al RM precum și în alte norme din legea penală, legiuitorul utilizează sintagma „vătămare a integrității corporale sau a sănătății”, care este compusă, de fapt din două expresii: „vătămare a integrității corporale” și „vătămare a sănătății”, acestea fiind reunite prin conjuncția „sau”.

Întrebările care, în aparență, ar trebui să-i preocupe doar pe teoreticieni, pentru că în realitate este altfel, constituie: 1. Sunt oare echivalente aceste două expresii? 2. Ce desemnează conjuncția „sau” dintre aceste două expresii? 3. Aceasta constituie legătura dintre două noțiuni care se exclud ca alternative? 4. Aceasta este legătura dintre două noțiuni sinonime care sunt interschimbabile? 5. Sau aceasta este legătura dintre două noțiuni aflate în raport de subordonare de tip „parte-întreg”?

Totodată, legiuitorul utilizează în art. art.78, 242 C.contr. al RM sintagma „vătămare a integrității corporale”, de parcă în urma săvârșirii faptelor prejudiciabile respective sănătatea nu are de suferit.

Astfel, suntem de acord cu opinia autorului Brînză S. precum că noțiunile „integritate corporală” și „sănătate” fiind enunțate distinct, iar între ele existând conjuncția „sau” creează impresia că aceste două noțiuni sunt de același calibru, de același nivel, iar prin aceasta, făcând aparență că pe lângă sănătatea persoanei, o altă valoare socială – integritatea corporală a persoanei – suferă atingere în urma săvârșirii infracțiunii [6, p. 2].

Vom încerca a răspunde la aceste chestiuni, răspunsul cărora îl considerăm ca fiind

de esență pentru demersul nostru științific în vederea determinării naturii juridice distincte a faptelor de vătămare a sănătății și de lipsire de viață din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier.

Sănătatea se definește în mod curent ca starea unui organism la care funcționarea tuturor organelor se face în mod normal și regulat [8].

Cea mai renumită și, fără îndoială, cea mai respectată încă definiție a sănătății e cea dată de Organizația Mondială a Sănătății (OMS) care a propus în 1946, în preambulul Constituției acesteia următoarea definiție a sănătății: „Sănătatea este o stare pe deplin favorabilă atât fizic, mintal, cât și social, este capacitatea de a duce o viață productivă social și economic, și nu doar absența bolilor sau a infirmităților fizice” [7]. Aceasta definiție a izvorât din convingerea OMS că siguranța viitoare a păcii mondiale stă în ameliorarea sănătății fizice, mintale și sociale a oamenilor.

Toată lumea știe că sănătatea fizică înseamnă absența bolii și a oricărei infirmități, în prezența energiei și a vitalității suficiente pentru îndeplinirea îndatoririlor zilnice și a activităților recreaționale, fără a obosi în mod deosebit.

Sănătatea socială se referă la abilitatea de a comunica în mod eficient cu oamenii din jur și cu mediul social prin angajarea în relații personale satisfăcătoare. Există nenumărate dovezi că cei care au multe legături sociale se îmbolnăvesc mai rar și sunt mai satisfăcuți de viață.

Sănătatea mintală sau psihică se referă atât la absența tulburărilor psihice, cât și la capacitatea de a rezolva solicitările vieții cotidiene și relațiile sociale, fără probleme emotive sau de comportament. Se știe că bunăstarea psihică are mult de-a face cu sănătatea psihică. Nu e deloc întâmplătoare maxima latină „Mens sana in corpore sano”, ceea ce semnifică „O minte sănătoasă într-un corp sănătos”.

Astfel, constatăm, că ideea precum că vătămarea sănătății și vătămarea integrității corporale sunt expresii de același calibru, adică sunt sinonime, echivalente și interschim-

babile, este doar o aparență. Autorul Brînză S. susține, pe bună dreptate, că între noțiunile „vătamare a sănătății corporale” (nu „vătamare a integrității corporale”) și „vătamare a sănătății” există relația de tip „parte-întreg”, unde „vătamarea sănătății” reprezintă întregul iar „vătamarea sănătății corporale” doar o parte a acestui întreg.

Deci, răspunsul este unul simplu: – fie ale integrității corporale (fizice, somatice), fie ale integrității psihice – toate reprezintă vătămări ale sănătății. Doar noțiunea de vătămare a sănătății le cuprinde pe toate formele și aceasta poate fi de natură diferită și de un anumit grad, sau de o anumită gravitate.

Această idee se bazează și prin faptul că persoanei îi pot fi cauzate mai multe vătămări ale sănătății corporale de diferit grad însă fapta va fi calificată conform celei mai grave vătămări a sănătății indicată în concluzia raportului de expertiză medico-legală, chiar dacă aceasta nu presupune obligator o vătămare a sănătății corporale.

Toate vătămarile, fie ele fizice, corporale, somatice, fie psihice, reprezintă vătămări ale sănătății care deranjează starea de confort în care s-a aflat persoana până la provocarea acestora de către făptuitor.

Polikarpova I.V. susține, pe bună dreptate, că: „Cauzarea vătămării sănătății constituie fapta ce condiționează dereglarea fie a integrității anatomice a organelor sau țesuturilor, fie a funcțiilor lor fiziologice, ori afecțiuni sau stări patologice care apar datorită unor factori exogeni” [12, p. 11], ceea ce presupune că noțiunea de „sănătate” nu poate fi privită doar sub aspectul său psihic, ea înglobând cu necesitate și aspectul corporal (fizic, somatic).

Aspectele date sunt deosebit de importante datorită faptului că anumite vătămări grave ale sănătății cum este, de exemplu, desfigurarea iremediabilă a feței și/sau a regiunilor adiacente sunt caracterizate de trăsături care pot fi apreciate din punct de vedere social sau medical și care mai mult lasă o amprentă cu tentă etico-morală. Autorul Kurinov B.A. corect susține că trăsăturile vătămării grave a sănătății sub forma desfi-

gurării iremediabile a feței și/sau a regiunilor adiacente apreciate de către expertiza medico-legală drept iremediabile, irecuperabile, sau permanente, vor fi apreciate și catalogate și de instanța de judecată [11, p.49].

În același timp, nu putem trece cu vederea că legiuitorul menționează integritatea corporală, ca valoare socială distinctă, ca fiind lezată în cazul faptelor specificate la alin. (1) art.78 „Vătămarea integrității corporale” din C.contr. al RM. Considerăm că pricinuirea unei vătămări a integrității corporale indiferent cât de neînsemnată nu ar fi oricum cauzează daune sănătății per ansamblu, adică atât sub aspectul fizic, cât și sub cel psihic. Maltratările sau acțiunile violente care deși au cauzat doar vătămare neînsemnată a integrității (sănătății) corporale a persoanei, cu siguranță i-au cauzat acesteia și un disconfort sănătății psihice.

Situația este similară și în cazul faptei prevăzute la alin.(2) art.78 C.contr. al RM deoarece această faptă este prototipul infracțiunii care a fost prevăzută la art.153 C.pen. al RM (în prezent abrogat), pentru că se exprimă în „vătamarea intenționată ușoară a integrității corporale care a provocat o dereglare de scurtă durată a sănătății sau o pierdere neînsemnată, dar stabilă, a capacității de muncă”. S-a strecurat o inexactitate și în această formulare: odată ce se provoacă dereglarea sănătății, nu este corect a se afirma că vătămată este o altă valoare socială – integritatea corporală. Prevederile alin.(2) art.242 C.contr. al RM prezintă aceleași similitudini.

Prin Ordinului Ministrului Sănătății nr.654 din 16.08.2011, în vigoare 14.10.2011, în tot cuprinsul Regulamentului de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale din 27.06.2003 publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.170-172/224 din 08.08.2003 [3], sintagma „leziuni corporale fără cauzarea prejudiciului sănătății” a fost substituită cu sintagma „vătamare neînsemnată”, avându-se în vedere vătămarea neînsemnată a sănătății și nu a integrității corporale a persoanei.

Astfel, prevederile C.contr. al RM cu

privire la faptele de vătămare neînsemnată și ușoară a sănătății nu au fost armonizate cu prevederile actuale și în vigoare ale Regulamentului menționat supra. Dispozițiile normelor din C.pen. și ale C.contr. al RM referitoare la contravențiile și infracțiunile contra sănătății persoanei, fiind de blanchetă, fac trimitere la acest Regulament, de aceea termenii din actele normative menționate ar trebui să coincidă cu cei din Regulament, de altfel, utilizarea sinonimelor, a expresiilor-parte în locul expresiilor-întreg este inadmisibilă.

Un alt argument pe care ne fundamentăm opinia că sănătatea persoanei în cumulul său compozițional, adică atât fizică, somatică, corporală, cât și psihică, este valoarea socială finală care este protejată de legea penală și contravențională împotriva faptelor prejudiciabile care o pot periclita, și nu integritatea corporală alături de sănătate, este însăși denumirea Capitolelor în care se regăsesc contravențiile/infracțiunile care atentează la această valoare socială. Astfel, Capitolul II al Părții speciale a C.pen. al RM este intitulat „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” și nu „Infracțiuni contra vieții și integrității corporale sau sănătății persoanei”. La fel și Capitolul VII al Părții speciale a C.contr. al RM este intitulat „Contravenții ce atentează la sănătatea populației, sănătatea persoanei, la starea sanitar-epidemiologică”, și nu „Contravenții ce atentează la sănătatea populației, integritatea corporală sau sănătatea persoanei, la starea sanitar-epidemiologică”. Obiectul juridic generic al infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei îl formează valorile și relațiile sociale ce sunt condiționate de protejarea vieții și sănătății persoanei, unde sănătatea este privită în tot ansamblul ei, adică fizică și psihică, integritatea corporală fiind parte componentă a acesteia ce nu necesită o menționare expresă deoarece este subînțeleasă.

Astfel, în opinia autorului Brînză S., sferele celor două noțiuni – „sănătatea persoanei” și „integritatea corporală a persoanei” – nu se intersectează. Aceste noțiuni sunt complementare. Așa cum există com-

plementaritate între noțiunile „sănătatea persoanei” și „viața persoanei”. Noțiuni care, de asemenea, nu se intersectează [6, p. 3].

Așadar, în prevederile C.pen. și ale C.contr. al RM, formula „vătămare a integrității corporale sau a sănătății”, respectiv „vătămare a integrității corporale” din denumirile și/sau dispozițiile, circumstanțele agravante ale normelor, trebuie înțeleasă în sensul de „vătămare a sănătății”. De altfel, temeinicia acestei concluzii vine s-o mai confirme și utilizarea de către legiuitor, în dispoziția de la alin.(1) art.151 C.pen. al RM, a sintagmei „altă vătămare a sănătății” ce le cuprinde atât pe cele fizice, corporale, cât și pe cele psihice.

Concluzii. Astfel, considerăm de principiu și recomandăm cu titlu de lege ferenda înlocuirea în textul C.pen. și a C.contr. al RM a sintagmelor „vătămare a integrității corporale sau a sănătății” și „vătămare a integrității corporale” cu sintagma „vătămare a sănătății”.

Implementarea sa va contribui la ridicarea calității îndeplinirii justiției penale. Este adevărat că denumirea unei norme nu se aplică în procesul de calificare. Însă nu putem trece cu vederea că denumirea normei penale (sau contravenționale) este cea care, într-o formulă concentrată, trebuie să exprime esența juridică a normei date, esență percepută adecvat de oricare destinatar sau beneficiar al legii penale (sau contravenționale). În concluzie, formularea exactă a denumirii normei are menirea să faciliteze travaliul destinatarului sau beneficiarului respectiv să identifice corect norma aplicabilă unei sau altei fapte [6, p. 3].

În această ordine de idei, suntem ferm convinși că determinarea naturii juridice și legiferarea distinctă a faptelor de vătămare a sănătății săvârșită din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier de înseși faptele de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier, în formula în care am concis în prezentul articol va clarifica și va statua reguli precise și univoce la aplicarea răspunderii pentru aceste fapte.

Necesitatea determinării specificului și naturii juridice a fiecărei infracțiuni este

dictată de faptul că doar cunoașterea cu lux de amănunte a esenței unei anumite fapte infracționale cu scoaterea în evidență a trăsăturilor ei specifice care o individualizează în cadrul grupului și o delimitează de șirul de componente de infracțiuni omogene va permite a crea acel cadru favorabil de asigurare a unui efect maxim de prevenție și protecție a societății împotriva infracțiunilor de către toate mijloacele normative penale.

Referințe bibliografice

1. Codul contravențional al Republicii Moldova. Legea nr.218-XVI din 24.10.2008 (intrat în vigoare: 31.05.2009) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.3-6/art.15 din 16.01.2009, Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.78-84/art.100 din 17.03.2017.
2. Codul penal al Republicii Moldova. Legea nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.28-129/art.1012 din 13.09.2002, Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74/art.195 din 14.04.2009.
3. Regulamentul Ministerului Sănătății de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale din 27.06.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.170-172/art.224 din 08.08.2003.
4. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
5. Barbăneagră A. și col., Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu, Editura Sarmis, Chișinău, 2009. 860 p.
6. Brînză S., Problemele interpretării și aplicării prevederilor de la alin.(1) art.151 și de la alin.(1) art.152 C.pen. al RM; În: Revista națională de drept, 2010, nr. 3, p. 2-14.
7. Sănătate, http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/sanatate_4414 (vizitat 06.06.2018).
8. Sănătate, <https://www.ro.wikipedia.org/wiki/Sănătate> (vizitat 06.06.2018).
9. Stati V., Infracțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport (art.264 CP RM): conotații practice și teoretice. În: Revista națională de drept, 2009, nr. 9, p. 32-42.
10. Turianu C., Infracțiunile rutiere, Editura All Beck, București, 2000. 248 p.
11. Куринов Б.А. Автотранспортные преступления (квалификация и наказание), Москва: Юридическая литература, 1970. 220 p.
12. Поликарпова И.В., Уголовная политика России в отношении посягательств на здоровье и ее влияние на квалификацию преступлений: на примере ответственности за умышленное причинение тяжкого вреда здоровью: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Саратов, 2008, p. 11.

Despre autor

Ion SLISARENCO,
master în drept, doctorand,
lector universitar al Catedrei „Științe
penale” a Facultății Drept,
Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al R. Moldova
e-mail: vanciu.jawa@mail.ru
tel.: 060292220

About author

Ion SLISARENCO,
master in law, PhD student,
university lecturer of the Department
“Criminal Sciences” of the Academy
“Stefan cel Mare” of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: vanciu.jawa@mail.ru
tel.: 060292220